

Berkes József – Szerényi Ildikó: Keresem őseimet

Családtörténet-kutatási kalauz

Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest, 2023. 378 p.

ISBN 978-963-6313-0-50

A tavalyi év folyamán jelent meg a többségében a Magyar Nemzeti Levéltár (MNL) munkatársai által jegyzett *Keresem őseimet – Családtörténet-kutatási kalauz* című kötet. A szerkesztői munka mellett a kötet jelentős részét Berkes József és Szerényi Ildikó írták, egy-egy kisebb fejezet szerzői pedig Gyenesei József, Török Ádám és Túrke Gábor voltak.

Az elmúlt évtizedek során a felmenők utáni nyomozás egyre inkább slágertémává vált, a primer forrásokat őrző levéltárak (és más gyűjtemények) munkatársainak pedig egyre több családfakutatással kapcsolatos kérést-kérdést kellett kiszolgálniuk, megválaszolniuk. Persze lehetséges, hogy nem első körben: a mai technológia lehetővé teszi, hogy az érdeklődő az online gyűjtemények, oldalak világában lelje meg az első forrásokat, kezdje meg szerkeszteni családjának ősfáját. Sok esetben csak a kezdeti lépések, sőt talán több száz lépés megtétele után fordul a kutató a levéltárakhoz.

A jelen írásban bemutatandó mű – amely a Hetedizligen Család – történet – kutatás projekt¹ részeként látott napvilágot – témájában a Magyar Családtörténet-kutató Egyesület,² illetve a Tarsoly Kiadó³ hasonló témájú könyvsorozataihoz kapcsolódik. Felmerülhet a kérdés az olvasóban: szükség van még egy kiadványra,⁴ amely a kezdő kutatókat segíti az eligazodásban? Még inkább azt érdemes tisztázni, hogy mit tud nyújtani ez a kötet az érdeklődők számára? A következőkben inkább ez utóbbi kérdésre kívánunk válaszolni.

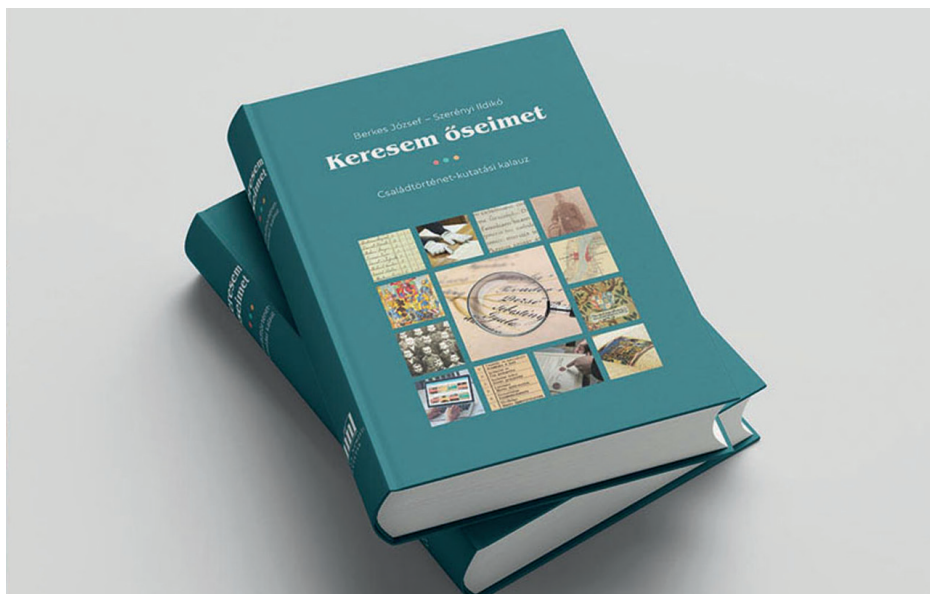
A Berkes József és Szerényi Ildikó által jegyzett mű nem árul zsákbamacskát: már az alcímében ott szerepel a „kalauz” kifejezés. A külalak alapján mondhatjuk, hogy egy kézikönyv igényével készült el a kötet, amely összesen 378 számozott oldalt tartalmaz.

¹ A projekt már szintén rendelkezik két kiadvánnyal, amelyek közül az egyik segédanyag az általános iskolások, a másik pedig a középiskolások és felnőttek számára kíván kezdeti segítséget nyújtani a családfakutatóhoz: *Hetedizligen: a családtörténet-kutatásról általános iskolásoknak*. Írta és szerk.: Jakab Georgina et al. MNL, Bp., 2019.; *Genealógia hetedizligen: családtörténet-kutatás középiskolásoknak és felnőtteknek*. Írta és szerk.: Czégé Petra Gabriella, Kis József, Szabó Dorottya. MNL, Bp., 2019.

² A Kis füzetben nagy segítség a családkutatóhoz című sorozat jelenleg a negyedik kötetnél tart.

³ A *Történelem segédtudományai* 1. sorozat jelenleg három kötetet (*Genealógia* 1., *Genealógia* 2., *Genealógia* 3.) számlál.

⁴ Érdemes megjegyezni, hogy 2023 óta már egy folyóirat, a *Családfa – Családtörténeti Magazin* is segíti a kutatókat a tájékozódásban. Lásd bővebben a magazin honlapját: <https://csaladfakiado.hu/> (Utolsó hozzáférés: 2024. június 7.)

Ebbe befér bő 250 oldalnyi főszöveg és közel száz oldalnyi melléklet, valamint több színes ábra, illusztráció, amelyek sok esetben plusz információt tartalmazva épülnek be a folyószöveg mondanivalójába, illetve egészítik ki azt. A mellékletben található többek között szótár, fogalommagyarázó kislexikon, hely- és névmutató, valamint egyes kutatóhelyek és segédanyagok (értve itt a fizikai térben létező kutatótermeket, illetve az online világban elérhető oldalakat, adatbankokat stb.) elérhetőségei.

Az adatgazdag mellékletet látva elmondható, a szerzők törekedtek arra, hogy a kezdő (de akár a haladó) családfakutatók egy helyen találjanak segítséget, ha esetleg elakadtak ősük nyomainak feltérképezése során vagy éppen nehezen tudnak értelmezni egy fogalmat, elnevezést, hiszen ezek rövid magyarázatát, hely- és személynevek fordításait találják meg a kötet ezen részében.

A főszövegben a forráscsoportok bemutatását megelőzi mindenekelőtt egy, a magyarországi anyakönyvi kutatásra vonatkozó ismertető, amely a szigorú jogszabályi háttérrel vázolja fel röviden (sok esetben egy épphogy csak elkezdődő kutatás véget is érne, ha nem léteznének online családfakutató oldalak, adatbázisok, s az általuk nyújtott sokrétű lehetőségekről is szó esik a könyvben), majd ezt követi egy rövid társadalomtörténeti áttekintés, amely után a szerzők számtalan forrástípusról szólnak.

A kötet kalauz- és kézikönyvjellegéből adódóan nem tér ki minden részletében a vállalt résztémákra. Ez azonban nem jelent hátrányt, mivel útmutatóként nem is vállalkozhat minden egyes forráscsoport túl részletes bemutatására. A főszöveg így is számos olyan forrástípust tár elénk, amelyek túlmutatnak az anyakönyvek világán, és amelyek a már haladó kutatók számára lehetnek hasznosak. Ilyenek például a kataszteri iratok, az egyes egyházak gyülekezeti összeírásai vagy éppen a céhiratok.

Az előzőekben jelzett források elérhetőségéről, kutathatóságáról a családfakészítés megkezdéséhez elegendő információt adnak a szerzők az olvasó számára. Hogy pedig a későbbiekben az érdeklődő felkészüljön arra, hogy mire számíthat, egy ötletes, fiktív kutatási eset bemutatásával igyekeznek segíteni: a felvázolt ősfakészítésénél több, a már gyakorlott családfakutatók számára ismerős problémát, buktatót jelenítenek meg (például: névváltoztatások, költözések, pontatlanul kitöltött vagy éppen kevés információt tartalmazó anyakönyvek, egy településen több azonos nevű kortárs személy), az esetleges megoldási lehetőségekkel együtt.

A kötet mindezek mellett alapvető segítséget nyújt a külföldi gyűjteményekben, valamint a különböző online felületeken végzett kutatáshoz is. Ez mindkét esetben hasznos, mivel legyen szó akár egy, a mai Magyarország határain túl őrzött anyakönyvről vagy egy összetett keresést lehetővé tévő felületről, sokszor az érdeklődő nem tudja, hogy pontosan milyen irányba tegye meg az első lépést a keresett anyakönyvi bejegyzés ügyében, hol érdeklődjön, illetve melyik elektronikus mezőbe mit írjon be.

A könyvnek számos erénye van tehát, ezért ajánljuk a téma iránt érdeklődőknek. Egy esetleges második kiadás számára megfontolásra ajánlható kiegészítéseket is érdemes említeni. Az online kutatási lehetőségekkel kapcsolatban az Adatbázisok Online vagy a Familysearch nyújtotta szolgáltatásokról részletesen lehet olvasni, azonban talán érdemes lett volna megemlíteni más internetes oldalakat is (például a Cseh Nemzeti Levéltár online felületén kutatható izraelita anyakönyveket,⁵ a MyHeritage, az Ancestry, illetve a Geni oldalakat). A téma jellegéből fakadóan azonban a megosztható tudás állandóan bővül, ezért is van szükség újabb kiadványokra, amelyek eligazítják a kutatókat a számos szükséges ismeret között. E kötet mindenképpen érdemes a használatra, sok és sokrétű segítséget nyújt a kutatóknak.

Miklós Dániel

⁵ <https://vademecum.nacr.cz/vademecum/permalink?xid=f86bf41ed11ae5f01740720eed9e0dbb>
(Utolsó hozzáférés: 2024. június 7.)